

Библиотека:
РИЗНИЦА

Назив књиге:
ИЗАБРАНА ДЕЛА – СВЕТИ ВЛАДИКА НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ

Уредник: Слађана Перишић

За издавача:
Ненад и Слађана Перишић

Издавач:
ИД Leo Commerce, Београд

Корице:
Pintor Project

Пласман:
ИД Leo Commerce, Београд
Михајла Бандура 36
011/375-2625
011/375-2626
011/375-2627
063/517-874

Е-mail:
nesaperisic@gmail.com
info@leo.rs
www.leo.rs

Штампа: Терција, Бор

Тираж: 500

ИСБН 978-86-7950-118-9

**СВЕТИ ВЛАДИКА
НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ**
Изабрана дела

LEO COMMERCE
БЕОГРАД, 2014.

НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ

Николај Велимировић је рођен 1880. године у селу Лелићу, недалеко од Ваљева, на северним падинама планине Повлена. Његови родитељи, Драгомир и Катарина (Катарина је потоња монахиња Екатарина), били су земљорадници и побожни хришћани, нарочито његова мајка. На крштењу је добио име Никола.

Своје образовање Никола је отпочео у манастиру Ћелијама, где га је отац одвео да се описмени макар мало. Од самог почетка показивао је своју изузетну ревност у учењу. Његову даровитост запазио је и његов учитељ и препоручио му наставак школовања у гимназији у Ваљеву; и тамо се Никола показао као добар ђак. По завршетку шестог разреда гимназије, Никола је конкурисао на Војној академији, али га је лекарска комисија одбила, јер је био „ситан“ и није имао довољан обим груди. Никола затим подноси документа за Богословију у Београду, где је био примљен.

Као ученик Богословије био је успешан. У своме школском учењу није се држао само уџбеника, него је читао и многа друга дела. До своје 24. године већ је прочитао дела Његоша, Шекспира, Гетеа, Волтера, Виктора Игоа, Ничеа, Маркса, Пушкина, Толстоја, Достојевског и других. Посебно је био запажен својим мислима о Његошу, кога је као мислиоца волео и још у гимназији доста проучавао. Веома је био заинтересован и за мудрост Истока. Читао је свештене и филозофске књиге древне Индије. Жалио је што хришћанство није успело да продре у Азију. Сматрао је да би га индијски дух и мистицизам продубили и обогатили. Написао је неколико познатих дела на ту тему: „Христe, дођи у Индију“, „Индијска писма“, „Индијски Савле“ и др.

За време школовања у Београду Никола је становао у мемљивом стану и слабо се хранио, те је добио туберкулозу и годинама је патио. По завршетку Богословије краће време је био учитељ у селима Драчићу и Лесковицама, у близини Ваљева, где се спријатељио са свештеником Савом Поповићем, коме је помагао у парохијским пословима. Летње распусте Никола је проводио на мору, по савету лекара. Већ у Богословији помагао је проти Алекси Илићу у уређивању листа „Хришћански весник“, у коме је и неколико година објављивао своје прве радове.

После тога, Никола је био изабран од стране цркве да са другим државним стипендистима пође на даље школовање у Русију или Европу. Изабрао је да студира у Европи, на старокатоличком факултету у Берну, а затим је прошао и Немачку, Енглеску и Швајцарску, а нешто касније и Русију, студирајући.

Своје студије у Берну Никола је, у својој 28. години, завршио докторатом из теологије, одбранивши дисертацију под насловом „Вера у Васкрсење Христово као основна догма Апостолске Цркве“.

Никола се у јесен 1909. разболео од дизентерије и у болници је лежао око 6 недеља. Ускоро се замонашио у манастиру Раковици и постао јеромонах Николај. По повратку са студија требало је да нострификује своје дипломе, али како није имао завршену гимназију, морао је да полаже седми и осми разред, као и велику матуру и тек онда може да предаје у Богословији. Ипак, пре него што је постао суплент у Богословији, митрополит Србије Димитрије упутио га је у Русију, где је провео годину дана, путовао и упознавао њен црквени живот, душу руског човека и његове светиње. За то време написао је и своје прво веће дело – студију „Религија Његошева“.

Као суплент Богословије св. Саве у Београду, Николај је предавао философију, логику, психологију, историју и стране језике. Починье да пише, држи говоре и објављује. Починье са беседама по београдским и другим црквама широм Србије, држи и предавања на Коларчевом универзитету и другим местима. Истовремено, Николај објављује у црквеним и књижевним часописима своје чланке, беседе и студије о Његошу, Ничеу и Достојевском.

Године 1912. позван је у Сарајево на прославу листа „Просвета“, где се упознао са најпознатијим представницима тамошњих Срба: Ђоровићем, Дучићем, Шантићем и другима. Познате су тадашње његове речи да су „својом великом љубављу и великим срцем Срби Босанци анектирали Србију Босни“, што је у време аустријске анексије било храбро, па је при повратку у Београд скинут са воза у Земуну и задржан неколико дана. Исте аустријске власти нису му дозволиле да следеће године отпутује у Загреб и да говори на тамошњој прослави Његоша, али је његова беседа ипак доспела у Загреб и била је прочитана.

Николајев рад наставља се још више када је Србија кренула да ратује за ослобођење и уједињење српског и осталих југословенских народа. У судбоносним данима ратова, од 1912. до 1918. године, Николај активно учествује.

Априла месеца 1915. године српска влада је упутила Николаја из Ниша у Америку и Енглеску, где је остао до априла 1919. да би радио на националној српској и југословенској ствари. Он је по Америци и Енглеској држао бројна предавања у црквама, универзитетима, хотелима и другим установама, борећи се на тај начин за спас и уједињење Срба и јужнословенских народа. Већ августа 1915. године он је на великом збору у Чикагу придобио за југословенску ствар велики број народа и свештенства и то не само православног, него и римокатоличког, унијатског и протестантског, који су тада јавно изразили жељу за ослобођењем и уједињењем са Србијом. Велики број добровољаца из Америке отишао је тада на Солунски фронт.

По завршетку рата, док је још био у Енглеској, изабран је марта 1919. за епископа жичког, и то на седамстоту годишњицу хиротоније светога Саве за архиепископа српског. Одатле је убрзо, крајем 1920, премештен на Охридску епископију. Тих година слали су га у многе црквене и народне мисије: у Атину и Цариград, у Свету гору, Енглеску и Америку.

Посебно је на владика Николаја деловао древни Охрид. На њега је већ била извршила добар утицај православна Русија. Сада је тај утицај наставио и употрепунио Охрид и Света гора, коју је владика сваког лета редовно посећивао. Увидео је да су свети оци све оне духовне проблеме који су њега мучили решили пре много векова. Из овог периода потичу многа важна дела владике Николаја: „Речи о свечовеку“, „Молитве на језеру“, „Омилије“ и „Охридски пролог“, јединствена књига у целом православном и уопште хришћанском свету.

Капитулација старе Југославије затекла је Николаја у манастиру Жичи. Од првих дана окупације владика је, као и манастир Жича, делио судбину свога народа. По жељи Архијерејског сабора и православног становништва Шумадије, Николај је 1934. враћен на трон Жичке епархије. Дао се на обнављање манастира, мада је обновио и многе друге манастире у Овчарско-кабларској клисури, која је названа српска Света гора. Саграђени су: црква светог Јована над улазном капијом, црква костурница, камени декорисани портали око улазних и унутрашњих врата Велике цркве, агиазма, зграда „Спомен српској шајкачи“, Спомен чесма патријарху Варнави, плави монашки конак, рибњак, велика звонара, владичански конак, Светосавска црква, трпезарија, црква на гробљу. Владика је свакодневно бдио над изградњом Жиче, улагао у њу сваки свој динар и користио сваки минут на писању књига и обиласку радова у изградњи. Владика Николај је намеравао да у Жичи буде створен духовни центар српскога народа, одакле ће сијати српска духовност, јер она свему даје духовни живот и смисао. Она је народна традиција и почетак светосавског пута. Одмах на почетку Другог светског рата Николај је проглашен за непожељног. После бројних малтретирања, Немци су га присилили да поднесе молбу Светом архијерејском синоду да буде ослобођен управљања Жичком епархијом и да му се постави заменик. На Петровдан, 12. јула 1941. епископ жички Николај је пребачен у манастир Љубостињу, а затим је у затвор у манастир Војловицу код Панчева и заточен тамо заједно са тадашњим патријархом Гаврилом Дожићем. У Војловици је исправио Вуков превод Светог писма Новог завета. Сачуван је из тих дана, у једној свесци, Николајев „Молбени канон и Молитва“ Пресветој Богородици Војловачкој, као и касније написане, у Бечу јануара 1945. већ познате „Три молитве у сенци немачких бајонета“, забележене на корицама јеванђеља у српској цркви у Бечу. Дана 14. септембра 1944. године Немци су владика Николаја и патријарха Гаврила спровели из Војловице у концентрациони логор Дахау. Тамо су они затворени у посебном делу за високе официре и свештенство, третирани боље од осталих и

имали статус посебних заточеника. У логору остају три месеца, до децембра 1944. године, када их Немци ослобађају. Путују заједно са Миланом Недићем и немачким генералом Херманом Нојбахером у Словенију. Патријарх се одатле враћа у земљу, док Николај одлази прво у Аустрију, па потом у Америку. Своје тамничке дане владика Николај је испунио даноноћним радом и молитвом. У Љубостињи је написао своја позната дела: „Теодул“, „Српски народ као Теодул“, „Средњи систем“, „Мудра игуманија љубостињска“, „Стослов о љубави“ и друге књиге.

10. октобра 1941. Немци су бомбардовали Жичу, а затим упалили оно што бомбама није било разрушено. Бомбардовање Жиче био је најтежи ударац епископу Николају. И тешко би преживео вест о страдању Жиче да се ту није нашао један његов сродник који га је утешио. Говорио му је: „Страдање Жиче је нешто нормално, јер Жича је увек страдала и дизала се са народом. Сва слава манастира Жиче и јесте у њеном страдању са народом и за народ. Било би чудно да је Жича остала нетакнута у овом тешком страдању српскога народа, заправо, Жича би изневерила себе и своју прошлост.“

Николај је, дакле, дошао у Америку током 1946. године и од тада је чешће био болестан. И у Америци је Николај наставио свој црквени рад. Наставио је своју списатељску и богословску делатност, како на српском, тако и на енглеском језику. Из овога времена потичу његова дела: „Касијана“, „Земља недођија“, „Жетве Господње“, „Диван“ и његово последње, недовршено дело „Једини човекољубац“.

Владика Николај је у Америци и повремено предавао: у привременој Српској богословији у манастиру св. Саве у Либертвилу, у Академији св. Владимира у Њујорку и у руским богословијама Свете Тројице у Џорданвилу и Св. Тихона у Саут Канану, у Пенсилванији. У овој последњој га је и смрт затекла, у молитви. Из манастира св. Тихона пренет је затим у манастир светог Саве у Либертвил и сахрањен крај олтара цркве, на јужној страни, марта 1956. уз присуство великог броја православних Срба и других верника широм Америке.

Много година после смрти, његови посмртни остаци пренети су из Либертвила у Лелић 12. маја 1991. године. Сахрањен је у малој цркви у Лелићу, која је његова задужбина. Његова жеља је била да буде сахрањен „тамо где је и прво буквар учио“. Сахрањен је испред северних врата манастира Ћелије.

На пролећном заседању Светог архијерејског сабора Српске православне цркве у мају 2003. проглашен је за светитеља. Свечана канонизација обављена је у Храму светог Саве на Врачару, у Београду, 24. маја 2003. Већ следеће године, епископ шабачко-ваљевски Лаврентије је своју задужбину, манастир Соко близу Љубовије и Крупња, посветио св. Николају. Манастир Соко је освештан 8. маја 2004. године. У овом манастиру постоји и музеј посвећен св. Николају, његова велика биста у дворишту манастира и још једна велика зграда која се

зове „Дом св. владике Николаја“ и у којој преко лета бораве учесници „Мобе“. Владику Велимировића неки данас сматрају контроверзном личношћу. У књизи „Кроз тамнички прозор“, написаном током заробљеништва у Дахауу, за рат се оптужују нехришћанске идеологије Европе, попут демократије, комунизма, социјализма, атеизма и верске толеранције. Николај је овај рад написао у заробљеништву и он је објављен у Линцу, у Аустрији, 1985. године.

Николај Велимировић објавио је велики број књижевних дела духовне садржине. У периоду после Другог светског рата његова дела су била забрањена за штампање у Југославији. Тек касних осамдесетих година она почињу овде поново да се штампају. Пре тога су углавном штампана у дијаспори заслугом епископа Лаврентија, а затим овамо преношена. Свети Јован Шангајски назвао је једном приликом владикау Николаја „Златоустим наших дана“; ава Јустин Ћелијски називао га је „највећим Србином после светог Саве“, а Александар Шмеман – „најплеменитијим владиком XX века“.

Његова сабрана дела сачињавају томови књига и око 12 000 страница. Најважнија дела Николаја Велимировића су: О васкрсењу Христовом (1910), О Боки Которској (1910), Религија Његошева (1911), Беседе под гором (1912), Беседе изнад греха и смрти (1914), Речи о свечовеку (1920), Молитве на језеру (1922), Нове беседе под гором (1922), Мисли о добру и злу (1923), Омилије (1925), Охридски пролог (1928), Рат и Библија (1931), Вера образованих људи (1931), Симболи и сигнали (1932), Царев завет (1933), Духовна лира (1934), Емануил (1937), Номологија (1940), Земља недођија (1950), Живот св. Саве (1951), Жетве Господње (1952), Касијана (1952), Песме молитвене (1952), Диван (1953), Једини човекољубац (1958), Први Божји закон (1959), Рајска пирамида (1959).

Босиљка Делић

ПОХВАЛНА ПЕСМА СВЕТОМ ВЛАДИЦИ НИКОЛАЈУ

ГЛАС 8.

**Златоусти проповедниче Васкрслог Христа
Путовођо рода српскога крстоноснога у векове
Распевана лиро Духа Светога
Поноси и љубави монаха
Радовање и похвало свештеника
Учитељу покајања свенародни Владико
Человођо богомољне војске Христове
Свети Николаје српски и свеправославни
Са свим светима Небеске Србије
Моли јединог човекољупца
Да подари мир и слогу роду нашему.**

ОМИЛИЈЕ

БЛАГОВЕСТИ

Јеванђеље арханђела Гаврила

Лука, 1, 24-28. Зач. 3.

Сунце се огледа у чистој води, и небо у чистом срцу.

Много домова има Бог Дух Свети у овој пространој васиони, али чисто срце човечје дом је Његове највеће радости. Ово је управо Његов дом, све остало су само Његове радионице.

Никад човечје срце не може бити празно; оно је вазда испуњено: или адом, или светом, или Богом. Садржина срца зависи од чистоте срца.

Некада је срце човечје било испуњено само Богом; огледало — само за красоту Божју, харфа — само за хвалу Бога. Некада је оно уистину било у *руци Божјој*, и стајало је ван опасности; но када га је човек по безумљу узео у своје руке, зверови многи напали су на срце човечје, и од тада је настало оно што посматрано изнутра назива се робовањем срца човечјег, и што посматрано споља назива се историјом света.

Немоћан да држи сам своје срце рукама својим, човек га је наслањао на бића и на ствари околу себе. Но напшто је год човек наслонио срце своје, од тога се срце човечје упрљало и ранило.

О, јадно срце људско, својино многих незаконитих господара, бисере међу свињама! Како си отврдло од дуга робовања, и како си потамнело од тешке таме! Сам је Бог морао сићи, да те ослободи од ропства, да те спасе од таме, да те излечи од греховне проказе и да те поново узме у Своје руке.

Силазак Бога међу људе је најнеустрашивије дело Божје љубави, Божјег човекољубља, најрадоснија вест за чисте и најневероватнији догађај за нечисте срцем.

Као стуб од пламена у најгушћем мраку, такав је силазак Бога међу људе. А повест овога Божјег силаска међу људе почиње са анђелом и девојком, са разговором између небесне чистоте и земаљске чистоте.

Кад нечисто срце разговара с нечистим срцем, то је рат. Кад нечисто срце разговара с чистим срцем, и то је рат. Само кад чисто срце разговара с чистим срцем, онда је то радост мир и — чудо.

Архангел Гаврил први је благовесник спасења људског, или чуда Божјег; јер спасења људског не би било без чуда Божјег. Пречиста Дева Марија прва је чула ту блавест, и прва од људских бића устрептала од страха и радости. У њеном чистом срцу небо се огледало, као сунце у

чистој води; под њено срце имао је да положи главу Своју и обуче се у тело Господ, Створитељ новог и Обновитељ старог света.

О томе говори данашње јеванђеље.

У оне дане заче Јелисаветѣа жена Захаријина, и ѿајаше се ѿеѣ месеци ѿворећи: ѿако ми учини Госѡд у дане ове у које смоѣри да скине срамоѣу моју међу људима. У које дане? У оне дане, који претходе великом дану Рођења Господа Исуса. Егда ѿриде кончина љетѣа, када се сустигоше сва велика пророчанства у испуњењу, када се наврши рок, проречен Данилом, када нестане кнеза од колена Јудина, када немоћни род људски уздисаше заједно са немоћном природом око себе очекујући спасење не више од човека нити од природе него од Бога јединога, у то време заче Јелисавета жена Захаријина. Но шта има старица Јелисавета, жена Захаријина и нероткиња, заједничко са спасењем рода људскога? Има заједничко то, што ће она родити Претечу Спаситељева, који ће као војник напред ићи и објављивати долазак Војсковође. Старица нероткиња могла је родити само гласника спасења но не и Спаситеља. Она је верна слика старог света, који је био састарео и бесплодан, без рода и плода, гладан и жедан; слика сасушеног света, који је као престарело и сасушено дрво још могао неким чудом и озеленети, и објавити пролеће, но никако и плод дати.

У оно време, као и у сва времена, жена нероткиња осећала се под срамотом стидећи се и Бога и људи и себе. Нашто брак, ако супрузи немају деце? И Рај може за бездетне да постане местом искушења и пропасти а камо ли земља. Бездетне супруге највише једе стид једно од другог. Једно другоме они изгледају као зелене смокве без плода, и у дну своје душе бојажљиво и неизразиво осећају проклетство на себи. И што је најгорче — као и у наше дане — једно друго обично подозрева у похоти и нечистоћи, и обоје сматрају свој брак, хтели не хтели, озакоњеном похотљивошћу и нечистотом, нарочито још ако не знају за Бога и не осећају прст Божји на себи. За то су бездетни бракови кратка века и још краће среће. Јер ништа у свету не разочарава људе више од бесплодне жеље, већ задовољене и презадовољене. Првобитна заповест Божја: *рађајѣ се и множиѣ се* (Пост. 1, 28), тежи као планина над бесплодним супрузима, ма је они чак и не знали. Ма је они и не знали разумом, кроз учење, морају је знати срцем, кроз осећање јер је утиснута као неизгладљиви печат на сваку душу људску, као и све основне заповести Божје. О туговању бесплодних супруга довољно се зна како из Светога Писма тако и из свакодневног искуства свију народа и свију времена.

Али чудом у те чудесне дане Јелисавета заче у своје старе дане. Како то може бити? питају се они, који лете чулима по површини ствари као по леду над језером, препуним силе и живота. Они који и сами душом осећају и језиком признају, да се овај свет не може другчија спасти него

чудом Божјим, обично, када чудо Божје дође, врте главом и одричу чудо питајући се: како то може бити? Кад не би постојао живи и свемоћни Бог, онда ништа не би могло бити, ништа постојати, ништа се уопште десити. Нити би тада могла родити роткиња ни нероткиња. Али кад постоји живи и свемоћни Бог, онда је све могуће, тим пре што Бога не вежу закони природе, које Он није дао да веже Себе него друге, нити да ограничи Своју моћ него да учини неопходном Своју милост. Исто као једна справа, коју је човек направио својом руком, што не ограничава слободу човека, да ради овако или онако, кроз њу или мимо ње, исто тако ни Богом створени свет са својим законом устројством не ограничава слободу Бога да ради овако или онако, сходно Своје милосрђу и људским потребама. Ваљда они, који рађају, рађају својом силом а не Божјом! Бог је нарочито суревњив на живот, те га дели како Он хоће; зачиње се живот где Он хоће и не зачиње где Он неће. Отуда и бива, да понекад млади супрузи при свим испуњеним природним законима немају деце, а понекад опет стари супрузи мимо природних закона имају деце. Живи Бог је једини господар живота, те над оним, над чим Он једини господари, немају силе ни природа ни природни закони, а још мање гатари и врачари, којима се нероткиње често за помоћ обраћају не знајући да су гатари и врачари служитељи не светле божанске силе но тамне силе демонске.

Човек очекује чудо од Бога, а кад чудо дође он не верује у њега. Природа је постала дрветом искушења за човека. Сакривен због своје голотиње под сенку природе човек би и хтео да га Бог посети и боји се Божје посете. Кад га Бог не посети, он се жали, а кад га посети, он одриче. Као што је у Рају Адам био стављен између два дрвета: живота и познања, тако је потомство Адамово стављено опет између два дрвета: Бога, као Дрвета Живота, и природе, као дрвета познања. Да се и сад, као и онда, опроба слобода човекова, његова послушност и његово смирење. Да се окуша мудрост човекова. Да се окуша срце човеково. Да се окуша воља човекова. Јер да нема искушења, не би било слободе. А да нема слободе, не би било људи као људи, но било би у свету само две врсте стења: непокретног стења и покретног стења.

Све ове просте и јасне истине, које не знају душе са земаљским разумом и које оне не могу знати због помрачености духовног вида грехом, знала је једна проста но побожна старица, Јелисавета. Зато се она и не зачуди, кад затрудне у старим данима, него одмах изађе са готовим и јединим разумним објашњењем своје невремене трудноће: *Иако ми учини Господ у дане ове*. А зашто? Она још и не зна, нити по смирености својој сме да помисли, како ће редак и велики бити плод утробе њене. Она не зна за лавовску улогу у историји људског спасења, коју ће имати да одигра њен син: Пророк, Претеча и Крститељ. Нити она зна дубоке

смерове Божје, срачунате до краја времена, нити још пронице у то, како Бог бешумно изводи те смерове кроз слуге и слушкиње своје, бешумно и лагано, али без препона и задржавања. Она зна само један скроман и дирљив разлог Божјег благоволења према њој: тако ми учини Господ у дане ове, вели она, да скине срамоту *моју међу људима*. Чудо Божје она протумачи као знак Божје милости према њој. И то је правилно, но није све. Да је то чудо она протумачила као знак Божје милости према васцелом старом свету, који је био бесплодан, онда би рекла све. Гле, тим чудом Бог је припремао једно веће чудо, којим је хтео да скине срамоту пред ангелима са целог бесплоднога рода људског.

А у шестии месец ѿслан би анђел Гаврил од Бога у град Галилејски, ѿ имену Назаретѿ, девојци обрученој мужу, ѿ имену Јосиф, из дома Давидова, и девојци име Марија. Овде се мисли на шести месец трудноће Јелисаветине, или на шести месец зачећа Јована Претече. Зашто баш у шести месец? Зашто не у трећи, или пети, или седми? Зато што је стварање човека било у шести дан, после све створене природе. Христос је Обновитељ све твари. Он долази као нови Створитељ и као Нови Човек. У Њему је све ново. У овоме новом стварању Јован је претеча Христу онако од прилике као што је у првом Божјем стварању сва природа била претеча староме Адаму. Јован представља пред Христом Господом сву земаљску твар укупно са старим човеком, само у њему покајаним. У име човечјег рода он ће ићи пред Господом као покајник и проповедник покајања. Још овај шести месец, у који се младенац Јован заигра у утроби матере своје, одговара шестом периоду времена, у коме се Спаситељ родио, и шестом печату из Откровења Јованова (6, 12).

У шести месец, дакле, *ѿслан би анђел Гаврил*. У великој драми првога стварања појављују се ангели на првом месту: у *ѿочетѿку створи Бог небо и земљу* (Пост. 1, 1). Под небом се разумеју ангели у свима ступњевима небесне јерархије. Па сво, и на самом почетку велике драме новог стварања појављују се опет прво ангели. Ангел је кроз уста пророка Данила одредио време, кад ће се родити Цар над царевима; ангел је кроз уста пророка Исаије и других пророка, изрекао начин, како ће се Он родити, ангел је објавио првосвештенику Захарији рођење Претече; ангел објављује сада рођење самога Богочовека. Када се пак Богочовек буде родио, ангели ће хоровима певати над витлејемском пећином. Свако стварање Богу је радост, јер Бог ништа не ради по нужди и морању, како то уче неке мрачне философије и незнабожачке баснословне религије. Свако стварање Богу је радост, и ту Своју радост Бог воли да подели с неким. Јер радост у чистоти и од љубави једина је ствар на небу и на земљи, која се дељењем не умањује него повећава, ако би уопште смело бити речи о повећавању радости од љубави код Бога, праисточника и радости љубави. Зато створивши ангеле у првом

стварању, Бог их одмах узима у сарадњу на даљем послу своме. Створивши Адама, он га одмах узима у сарадњу у управљању Рајем и свима створењима у Рају. Исто тако и при Новом Стварању: пред Христом, Новим Човеком, иду ангели; у стројењу Свога Царства Господ одмах узима у сарадњу апостоле, потом и друге особе, које Њему сарађују не само док су на земљи, у земаљском животу, него и после своје телесне смрти. У ту Своју сарадњу Господ и до дана данашњега узима светитеље, мученике и остале, који су се тога удостојавали и удостојавају. Но, коме би послан велики архангел Гаврил? („Послан би војник, да објави царску тајну, тајну, која се вером познаје а љубопитством не нахо­ди; тајну, којој се треба клањати а не човечјим разумом мерити; тајну, која се да протумачити божанским разумом а не човечанским.“ *Златиџосџи: Беседа на Благовестџи.*)

Девојџи обрученој мужу, џо имену Јосиф из дома Давидова. Велики архангел Божји јавља се девојџи, јер кроз девојку, чисту пречисту, треба да прође и дође Почетник новог света, Новог Стварања. Нови свет треба да буде сама чедност и чистота, насупрот староме, иструлеломе свету, који је постао нечистим због своје упорне непослушности према Творцу своме. Девојка треба да послужи као капија, кроз коју ће Спаситељ света ући у свет као у Своју радионицу и Свој дом; девојка а не жена, јер жена, ма како била узвишена духом, везана је за стари свет и старо створење, будући везана за свога мужа, те није слободна од светских жеља и светске пристрасности. Зато не жена но девојка, чиста пречиста, савршено предана само Богу и срцем својим одвојена од овога света. Таква девојка је телесно израсла у трулежном свету, као крин на ђубришту, но недодирнута од трулежи света.

Та изабрана девојка била је *обручена* Јосифу, рођаку своме. Зашто је била обручена? Промисао Божји тако је уредио, да би је сачувао од подсмеха демона и људи. Да није била обручена, па родила, ко би од људи могао поверовати, да Син њен није незаконито рођен? И који би је земаљски судија у том случају поштедео од строгости закона? Промисао Божји није хтео, да наводи беду на избраницу Своју нити тешко искушење на људе, зато је тако устројио, да прикрије Деву и њено рођење под видом обручења. („Кад сам Христос много што шта из почетка прикриваше, називајући себе сином човечјим и не откривајући свуда јавно своју једнакост са Оцем, што се чудиш што и ово прикри, припремајући неку дивну и велику тајну?“ *Златиџосџи: Бес. на Маџеја.*)

Зашто је човеку име баш *Јосиф*? Да подсети на дивнога и целомудренога Јосифа, који је у страшно поквареном Египту очувао своју телесну и душевну чистоту, те да се и тиме олакша вернима савест у веровању, да је плод девичке утробе Богоматерине у истини од Духа Божјега а не од земаљског страсног човека.

И ушавши к њој анђел рече: радуј се, благодатна! Господ је с њобом, благодословена си ти међу женама. Ново стварање радост је Богу и људима; зато оно и почиње с благовешћу: *радуј се!* Том речју отвара се драма новог стварања. То је прва, почетна реч, која се чула чим се завеса велике тајне почела подизати. Гаврил назива Деву Марију *благодатном зајо* што је душа њена као храм била испуњена животворним даровима Духа Светога, небеским мирисом и небеском чистотом. Неблагодатни су они, чије су душе затворене према Богу а отворене једино према земљи, те миришу земљом, грехом и смрћу. *Благодословена си ти међу женама.* С тим је Господ, с тим је и благослов. Одсуство Господа, одсуство је и благослова. Удаљеност Бога од човека јесте проклетство, близина Бога човеку јесте благослов. Наравно, јасно је из појма о човекољубљу Божјем, да се Бог никада не би удаљио од човека, да се прво човек није удаљио од Бога. Долазак Господа Христа у свет показује то безгранично Божје човекољубље. И ако је човек проузроковао раздаљину између себе и Бога, ипак ево Бог се први приближује човеку, да премости ту раздаљину. Жена је прва створила амбис између човека и Бога. Ево, жена бива и мост над амбисом. Ева је прва пала у грех, и то у светломе Рају, где ју је све задржавало од греха; Марија је прва победила сва искушења, и то у тамноме свету, где све вуче у грех. Зато је слабовољна Ева и родила, као први свој плод на земљи, братоубицу Каина, док је јунакиња Марија родила Јунака над јунацима, који је извео из тамнице греха и смрти братоубилачки род људски, род непослушне и нечисте Еве.

А она видевши (архангела) смути се од речи његове и помисли: какав би ово био њоздрав“?

Као дете! Марија и јесте право дете. Господ је рекао: *ако се не њовратиш и не будеш као деца, нећеш ући у царство небесно* (Мат. 18, 3; 19, 14). Овај свет страсти и страсности брзо стари човека. Наше је детињство врло кратко, и у модерном времену оно бива и биваће све краће и краће. Ко се може повратити и бити још једанпут дете? Марија је била и остала целог свог живота дете, по чедности и наивности, по страху и послушности према Богу. Није ли она ушла у царство Сина свога још и пре Његове проповеди о царству? Гле, царство је Божје било унутра у њој (Лк. 17, 21)! Као дете она се и уплашила од појаве ангела; као дете и помислила: *какав би ово био њоздрав?* Ничега извештаченога, ни увиђенога, ни позоришнога нема код ње, но све детињски просто, чедно, јасно и наивно.

Велики Гаврил, који је присуствовао стварању човека у почетку времена, и који има моћ да прозире кроз душе људске, гледао је бурне помисли Пречисте Деве јасније но ми што можемо да гледамо тела. Он виде, дакле, смућеност њене душе и похита да је умири умилним речима:

Не бој се Марија! јер си нашла милости у Бога. Не бој се, дете! Не бој

се, благодатна кћери Божја! Не бој се, најблагодословенија од свих смртних, јер ће благослов Божји сићи кроза Те на сав род људски! Не бој се, *јер си нашла милосћ у Бога*. (Богодухновени Андреја Критски улазећи у мисао великог архангела овако објашњава благовест Пресветој Деви: „Не бој се, Марија! Ти си обрела благодат у Бога, благодат коју није примила Сара, коју није осетила Ревека; обрела си благодат, које се није удостојила ни славна Ана, ни Фенана, њена супарница. Јер мада су оне постале мајкама, ипак су у бешчадству изгубиле девство, а Ти постајући Матером задржаваш и девство Своје неповређено. И тако, не бој се; Ти си обрела благодат Божју — благодат, коју осим Тебе нико од вечности није обрео“. *Беседа на Благовестѿи.*) Ове последње речи говоре против тврђења неких западних богослова односно тзв. „*нејорочног зачећа*“, наиме, као да је Дева Марија зачета и рођена од својих родитеља без сенке греха Адамова и одговорности за тај грех. Кад би тако било, зашто би архангел рекао: *нашла си милосћ у Бога*? Милост Божју, која укључује појам опраштања, налази онај, коме је та милост прво нужна, а друго онај, ко је тражи. Не, него је Пресвета Дева уложила херојски труд на узвишењу своје душе ка Богу, и на том путу узвишења срела ју је Божја милост.

Пошто је умирио девичку душу Маријину, сада јој крилати весник Божји испоручује главну поруку неба:

И ево зачећеш у уџробѿи, и родићеш сина, и нагени му име Исус. Он ће бити велики и назваће се Син највишега, и даће Му Господ Боѿ ѿресио Давида, оца његова, и зацариће се у дому Јаковљеву ва век, и царсѿиву његову неће бити краја. Божји весник говори јасно до појединости. Зачећеш у уџробѿи, то јест у телу. Као што овај израз употребљује и Псалмист: *и дух ѿправ обнови во уџробѿе мојеј* (Псал. 50). Овим наглашавањем у уџробѿи архангел као да жели унапред да предохрани против заблудног учења јеретика докета, као да Христос тобож није имао стварно тело, нити да је био стварно рођен, нити да је био стваран телесан човек, него као да је тобож био само један призрак телесног човека.

Име Исус, или Јошуа — по јеврејском — такође је значајно. Такво је име носио син Навинов, који је увео народ израиљски у земљу обећану, преображавајући тако улогу и дело Исуса Спаситеља, који је увео род људски у једну истинску и бесмртну земљу обећану, у царство небесно.

Све остало што саопштава архангел, срачунато је на то, да увери Деву, да ће њен син бити очекивани Месија. Да ће Он бити Син Највишега, да ће добити од Бога престо Давидов и да ће се зацарити у дому Јаковљеву ва век — све је то у свести свакога Израиљца, а тим пре у свести духовно васпитане Деве Марије, довођено у везу једино са очекиваним Месијом. Архангел не говори Деви све о Господу Исусу, но само оно што је њој као пророчанство познато и појмљиво из Светога

Писма. Он јој не говори о светској и свечовечанској улози Исусовој, о Њему као Спаситељу свих народа и племена, нити као Оснивачу духовнога царства, нити као Судији свих живих и мртвих, а још мање о Њему као Слову Божјем, као једној од три вечне ипостаси Свете Тројице. Да јој је то рекао, још више би је смутио. Она није свезнајућа, поред своје чедности и чистоте. И она ће имати много да се учи од свога Сина у току и времена и вечности, да *слуша и чува у срцу своме* све речи Његове (Лука 2, 51; Јов. 2, 4). Архангел се држи тачно рамова израиљског поимања. Он говори у органској вези све оно што се налази расејано по пророцима и што она зна (Ис. 9, 6—8; 10, 16; 11, 1; Јерем. 25, 5; 30, 9; Језек. 34, 24; Осија 3, 5; Михеј 5, 4; Псал. 132, 11; Данил 2, 44; и др.). „*Закле се Господ Давиду у истици, од које неће одстојити: од порога Твојега посадићу на престола твоме* (Пс. 132, 11). *Господ посла Реч Јакову, и она ђаде у Израилу* (Ис. 9, 8.).

Чувши ову поруку неба Дева Марија, у својој детињој чедности и наивности пита чудног Посетиоца:

Како ће бити то кад ја не знам мужа? (Добро запита она ангела: „како је то могуће?“ јер она је раније читала, како је речено, да ће девојка зачети, али није читала каквим ће начином зачети. — *Амвросије*). Ове речи не изражавају њено неверовање гласу архангела него само њену детињску чедност и наивност. Шта би неко од вас рекао на сличну поруку најнеобичнијег госта од свих гостију? Оно што би вам прво пало на ум при треперењу срца вашег, је л' те? Но Дева Марија није рекла нешто излишно. Ако је њено питање, претпоставимо, излишно за њу, оно није излишно за нас. Ради нас њен благодатни дух поставља једно питање, које би поставили свакако сви ми, будући под теретом природног закона. За рођење треба муж; — где је муж? Тако би питали сви ми, удаљени од слободе, која се радује свемоћи Божјој, а пригњечени навиком на силу природе. Зато је нужно било, због нас, да Дева постави ово питање, те да ми чујемо одговор Божјег посланика. Шта одговара Гаврил?

Дух свети доћи ће на Тебе и сила највишега осениће те, зашто и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божји. И ето Јелисаветина твоя тетка, и она заче сина у старости својој, и ово је шест месеци њојзи коју зову нерођицом, јер у Бога све је могуће што рече.

Потпун и потпуно задовољавајући одговор. *Бог ижеже хошчети побјеждајетсја естество чин*. Природа и природни закони су као и да нису кад живи Бог спроводи Своју вољу и Своје устројство људског спасења. „Благодат се не потчињава закону природе“ — вели Григорије Неокесаријски. (I Слово на Благовести). *Дух је оно што оживљава* (Јов. 6, 63), посведочио је сам Обновитељ све твари, Господ Исус. Дух оживљава посредно или непосредно. Непосредно Дух Божји је давао живот у

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	5
------------------------	----------

ОМИЛИЈЕ	II
----------------------	-----------

БЛАГОВЕСТИ — Јеванђеље архангела Гаврила	13
РОЖДЕСТВО I — Јеванђеље о Првенцу	23
РОЖДЕСТВО II — Јеванђеље о Небесном Хлебу у слами	32
РОЖДЕСТВО III — Јеванђеље о источним звездарима	42
РОЖДЕСТВО IV — Јеванђеље о Светлости у мисирској тами	53
НЕДЕЉА ПРЕД БОГОЈАВЉЕЊЕ — Јеванђеље о Јовану Претечи ...	64
БОГОЈАВЉЕЊЕ — Јеванђеље о крштењу Господа	74
ПО БОГОЈАВЉЕЊУ — Јеванђеље о победи над искушењима	84
НЕДЕЉА ЦАРИНИКА И ФАРИСЕЈА —	
Јеванђеље о правом и неправом богомољцу	92
НЕДЕЉА БЛУДНОГ СИНА — Јеванђеље о блудном сину	98
НЕДЕЉА МЕСОПУСНА — Јеванђеље о Страшном Суду	107
НЕДЕЉА СИРОПУСНА — Јеванђеље о посту	116
НЕДЕЉА СВИХ СВЕТИХ — (прва по Духовдану)	
Јеванђеље о следовању Христу	124
НЕДЕЉА ДРУГА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о призивању апостола	133
НЕДЕЉА ТРЕЋА ПО ДУХОВДАНУ — Јеванђеље о чистоти ума ...	138
НЕДЕЉА ЧЕТВРТА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о великој вери	148
НЕДЕЉА ПЕТА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о спасењу човека и пропасти свиња	156
НЕДЕЉА ШЕСТА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о радости и злурадости	163
НЕДЕЉА СЕДМА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о исцељеним и неисцељивим слепцима	171
НЕДЕЉА ОСМА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о Умножителу хлеба у пустињи	179
НЕДЕЉА ДЕВЕТА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о Јачем од природе	186
НЕДЕЉА ДЕСЕТА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о немоћи неверовања и моћи вере	195
НЕДЕЉА ЈЕДАНАЕСТА ПО ДУХОВДАНУ —	
Јеванђеље о опраштању	204
НЕДЕЉА ДВАНАЕСТА — Јеванђеље о бремену богатства	212
НЕДЕЉА ТРИНАЕСТА — Јеванђеље о злим виноградима	222
НЕДЕЉА ЧЕТРНАЕСТА — Јеванђеље о браку Царевога Сина	230

НЕДЕЉА ПЕТНАЕСТА — Јеванђеље о љубави	239
НЕДЕЉА ШЕСНАЕСТА — Јеванђеље о талантима	249
НЕДЕЉА СЕДАМНАЕСТА ПО ДУХОВДАНУ — <i>Јеванђеље о испирајнојсти у вери и молијиви</i>	257
НЕДЕЉА ОСАМНАЕСТА — Јеванђеље о богатом риболову	265
НЕДЕЉА ДЕВЕТНАЕСТА — Јеванђеље о савршеном милосрђу	272
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТА — Јеванђеље о Господу Васкрситељу	280
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ПРВА — Јеванђеље о Господу Сејачу	287
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ДРУГА — Јеванђеље о Лазару и богаташу ...	295
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА — (Протумачено у петој недељи по Духовдану)	305
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТА — Јеванђеље о сили Божјој и вери човечјој	305
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ПЕТА — Јеванђеље о милостивом Самарјанину	315
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ШЕСТА — Јеванђеље о многим бригама и о изненадној смрти	326
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ СЕДМА — Јеванђеље о згрченом телу и згрченим душама	333
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ОСМА — (Протумачено у четрнаесту недељу по Духовдану)	341
НЕДЕЉА ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТА — Јеванђеље о исцелењу десет губавих	341
НЕДЕЉА ТРИДЕСЕТА — (Протумачено у дванаесту недељу по Духовдану)	349
НЕДЕЉА ТРИДЕСЕТ ПРВА — Јеванђеље о слепом Вартимеју	349
НЕДЕЉА ТРИДЕСЕТ ДРУГА — Јеванђеље о покајаном Закхеју	360
ЧАСНИ ПОСТ — НЕДЕЉА ПРВА — Јеванђеље о Господу Свезнајућем и о човеку без лукавства	369
ЧАСНИ ПОСТ — НЕДЕЉА ДРУГА — Јеванђеље о исцелењу узетог (Протумачено и у шесту недељу по Духовима)	378
ВЕЛИКИ ПОСТ — НЕДЕЉА ТРЕЋА — Јеванђеље о крсту и спасењу душе (протумачено и у недељу после Крстовдана)	383
ВЕЛИКИ ПОСТ — НЕДЕЉА ЧЕТВРТА — Марко 9, 17-31. Зач. 40. (Протумачено у десету недељу по Духовдану)	392
ВЕЛИКИ ПОСТ — НЕДЕЉА ПЕТА — Јеванђеље о служби и страдању Сина Божјега	392
ВЕЛИКИ ПОСТ — НЕДЕЉА ШЕСТА — Јеванђеље о разделењу стада у присуству Пастира	402
ВЕЛИКИ ПЕТАК — Јеванђеље о Богу међу разбојницима	410
БЕСЕДА НА ВАСКРС — Јеванђеље о Победиоцу смрти	418
ПРВА НЕДЕЉА ПО ВАСКРСУ — Јеванђеље о сумњи и вери апостола Томе	424

ДРУГА НЕДЕЉА ПО ВАСКРСУ —

Јеванђеље о женама мироносицама 435

НЕДЕЉА ТРЕЋА ПО ВАСКРСУ — Јеванђеље о чуду у Витезди 444**НЕДЕЉА ЧЕТВРТА ПО ВАСКРСУ —**

Јеванђеље о Дародавцу воде живе и о жени Самарјанци 453

НЕДЕЉА ПЕТА ПО ВАСКРСУ —

Јеванђеље о чудесном исцељењу слепорођеног 466

НЕДЕЉА ШЕСТА ПО ВАСКРСУ —

(Светих Отаца и Васељенског сабора)

Јеванђеље о молитви Господа Спаситеља за нас 478

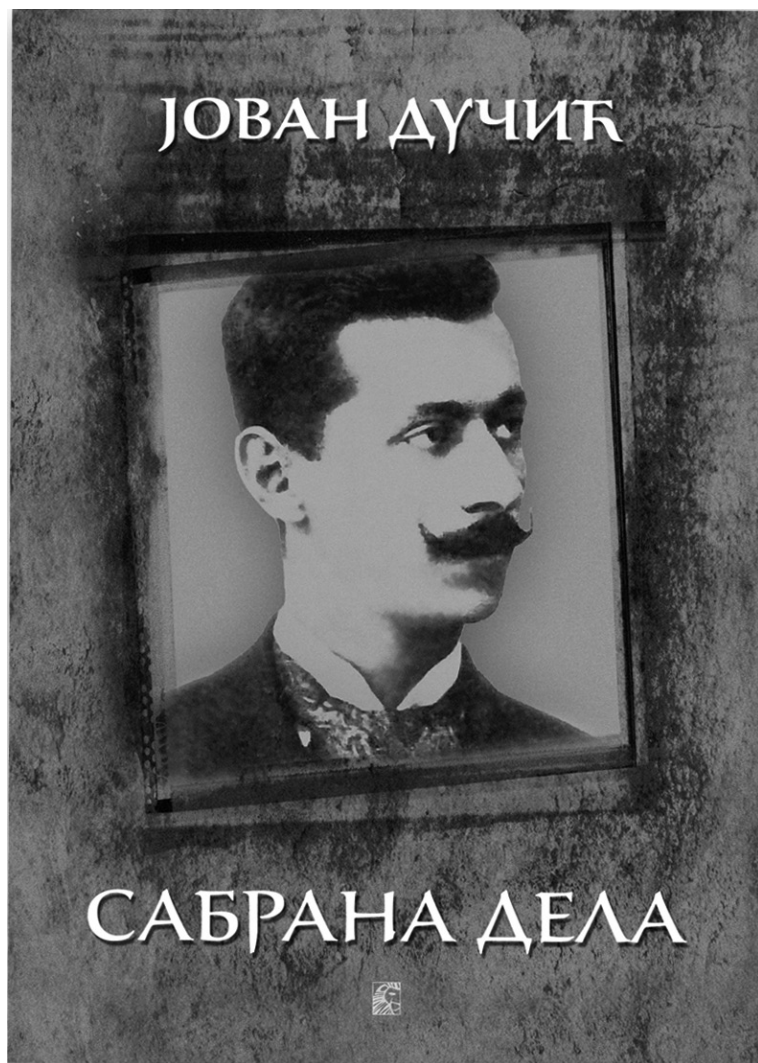
ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ — Јеванђеље о вазнесењу Господа 487**ДУХОВДАН — Јеванђеље о силаску Духа Светога 495****РЕЧИ О СВЕЧОВЕКУ 503**

I Ананда Вран Гавран 505

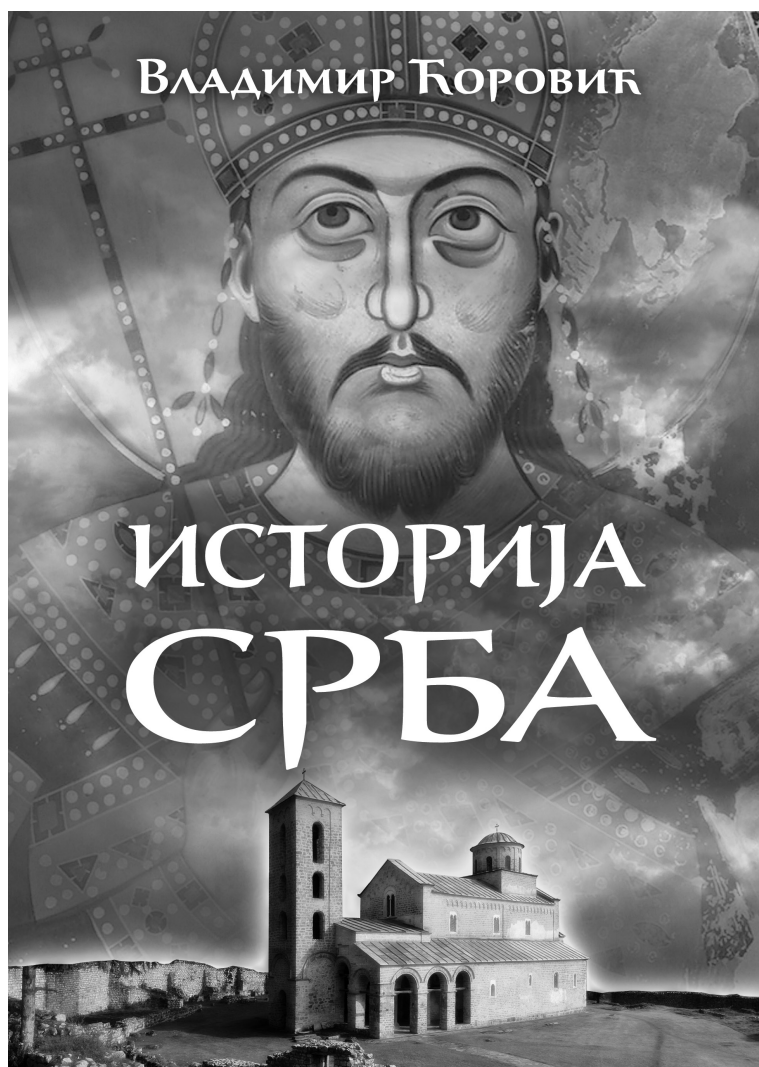
На кружноме ѿуѿу 505*Орање њиве* 507*У ѿѿиери за близанцем* 510*Леѣенда о ѿри зрака* 513*Песак у мору* 515*Над оѣледалом живоѿиа* 516*Дани* 519*На њиви сунцокреѿиа* 521*Сузе и корали* 524*У Свевремену и Свеѿросѿору* 526*Туѿиниш у ѿуѿини* 529*Седми дан* 531*Доле и ѣоре* 535*Осѿе* 538*Чеѿири ока више једно* 541*Вавилон велики* 544*Брамакармина школа* 547*О комунизму свеѿиш* 549*Сѿавач на ѣалоѿирајућем коњу* 552*Ждрали у маѣли* 554*Песак у мору* 556*Међу маскама* 557*Меѿафизика у белом оделу* 560*О Јуноши Јуношавом (који жуди да се види)* 562*Под крсѿом Свемилосноѣа* 564*О ѿодѿиродносѿи истѿорије* 565*Под медвеѣом шайом* 568*У нокѿиима сумње* 570*Где су очи и језик једно истѿо* 572*Зашиѿо ово? Зашиѿо оно? Би сми-л-лахи рахмани-р-рахими* 574*Песак у мору* 576

<i>Исповесті црвене горе</i>	577
<i>О размаженим домаћим писма</i>	579
<i>Једна брза епизода</i>	581
<i>Под космичким ореолом</i>	583
<i>Када немуштини проговоре...</i>	586
<i>Заступићена прејензија</i>	588
<i>Под московским звонима</i>	590
<i>Молићва Свечовекова</i>	592
<i>Песак у мору</i>	594
<i>Песма о несрећи</i>	595
<i>Легенда о самом себи</i>	597
<i>Песак у мору</i>	600
<i>О измирењу богова</i>	602
<i>Душа</i>	603
<i>Монаси, навийте мисао!</i>	604
II Завршна реч Месије	605
<i>Мириам</i>	605
<i>О блаженом пијуу</i>	607
<i>О легиону сину легионовом</i>	609
<i>Први и последњи закон</i>	611
<i>О јавној болести</i>	614
<i>О Марији једножељеној</i>	617
<i>Лов на праведнике</i>	619
<i>О моралу самоодржања</i>	622
<i>О сродницима многосродним</i>	624
<i>Философија нейорочна</i>	627
<i>Плес косиура</i>	629
<i>Бриге, децо, бриге</i>	631
<i>Под шапторима</i>	634
<i>Организација лейрозних</i>	637
<i>Тешко тебе, Вийсаидо!</i>	639
НИЧЕ И ДОСТОЈЕВСКИ	645
РЕЛИГИЈА ЊЕГОШЕВА	661
Увод	663
Религија Његошева	669
I Лице природе	673
II Наличје природе	686
III Човек у природи	695
IV Изгубљени рај	707
V Теологија Његошева	725
VI Вера и верс	744
VII Молитва и витештво	766
ШЕКСПИР СВЕЧОВЕК	787

ПОТРАЖИТЕ КОД ВАШЕГ ПРОДАВЦА КЊИГА

ПОТРАЖИТЕ КОД ВАШЕГ ПРОДАВЦА КЊИГА

www.leo.rs

ПОТРАЖИТЕ КОД ВАШЕГ ПРОДАВЦА КЊИГА

PRVA OUTLET KNJIŽARA U SRBIJI - LEO COMMERCE

KNJIŽARA RIZNICA KNJIGA

Poručujte željene knjige putem sajta **www.leo.rs** ili nas posećujte direktno u ulici Mihajla Bandura 36 u Zemunu u naselju Plavi horizonti.

Na više od 200 kvm očekuje Vas izbor od 20.000 naslova izdavača iz zemlje i regiona.

Za više informacija pišite nam na info@leo.rs ili pozovite:
011/3752-625; 011/3752-626; 011/3752-627; 063/507-334

LEO RIZNICA

Plasman

Knjižara "Riznica knjiga"
Subotičeva br.1 lok. 2
023/512-812, 063/517-874
Zrenjanin

Knjižara "Riznica knjiga br. 3"
TC Bagljaš bb
Bulevar Veljka Vlahovića bb
063/517-874
Zrenjanin

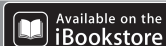
Knjižara "Riznica knjiga br. 5"
Trg srpskih dobrovoljaca 19
0230/29-917 063/517-874
Kikinda

Knjižara "Riznica knjiga br. 1"
Tržni centar bb, kod hotela
"Konak"
031/846-296, 063/517-874
Zlatibor

Knjižara "Riznica knjiga br. 2"
Mihajla Bandura 36
011/375-2626
063/517-874
Zemun

Knjižara "Riznica knjiga br. 6"
Gimnazijska 17
023/510-783
063/517-874
Zrenjanin

I u svim bolje snabdevenim knjižarama
Vaš Leo commerce

Android Market

Leo commerce je prvi izdavač iz Srbije koji svoja izdanja plasira i u digitalnoj formi, eBook formi. Spisak naslova koje možete da čitate preko tablet računara ili Android mobilnih telefona dostupan je na sajtu **www.leo.rs** i na linku <http://www.leo.rs/e-izdanja.html>

Vaš Leo commerce

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.2-475.5
271.2-29

ВЕЛИМИРОВИЋ, Николај, 1880-1956

Изабрана дела / свети владика Николај Велимировић. - 2. изд. - Београд : Leo commerce, 2014 (Бор : Терција). - 796 стр. ; 25 см. - (Библиотека Ризница / [Leo commerce])

Тираж 500. - Стр. 5-9: Николај Велимировић / Босиљка Делић. - Садржај: Омилије ; Речи о Свечову ; Ниче и Достојевски ; Религија Његошева ; Шекспир Свечовек.

ISBN 978-86-7950-118-9
COBISS.SR-ID 211150348